

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้
ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Administrative Factors Related the Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic
Fever Among Village Health Volunteers in Mahasarakham Province

ฉวีวรรณ จันทรักษ์*

Chaweewan Jantarak*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช 0.97 ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 12 มกราคม 2567 ถึงวันที่ 12 มีนาคม 2567 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยมีการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมระดับปัจจัยทางการบริหาร และการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D. = 0.28) และ 2.67 (S.D. = 0.28) ตามลำดับ โดยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ($r = 0.792$, $p\text{-value} < 0.001$) และพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยทางการบริหารด้านเวลา และปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ : ปัจจัยทางการบริหาร, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

*ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Abstract

This study is a cross-sectional descriptive research aimed at examining the factors in administration related to the prevention and control of dengue fever by health volunteers in the community, Health Promotion Hospital, Ban Non Tae, Tha Song Khon Sub-district, Mueang District, Mahasarakham Province, in the Chaweewan Jantrak year 2024. The population under study consists of 165 health volunteers in the village. The research tools used in data collection are questionnaires designed for quantitative data collection. The questionnaire content was validated by three experts, and each question had a content validity index greater than 0.50. The questionnaire's reliability was assessed using Cronbach's alpha, resulting in a coefficient of 0.97. Data collection took place from February 12, 2024, to March 12, 2024. The statistical analysis employed both descriptive and inferential statistics, with a significance level set at 0.05.

The study found that overall, the levels of administrative factors and the prevention and control of dengue fever were high, with mean values of 2.62 (S.D. = 0.28) and 2.67 (S.D. = 0.28), respectively. The study also revealed a significant positive correlation between administrative factors and the prevention and control of dengue fever among health volunteers ($r=0.792$, $p\text{-value}<0.001$). Furthermore, the study identified that the three independent variables, namely management factors in organization, time management factors, and technology management factors, were correlated with the prevention and control of dengue fever by health volunteers in Ban Non Tae, Tha Song Khon Sub-district, Mueang District, Mahasarakham Province.

Keywords : Administrative factors, Dengue prevention and control, Village health volunteer

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever) เป็นโรคติดเชื้อไวรัสที่แพร่ระบาดได้รวดเร็ว โดยมีศูนย์กลางเป็นพาหะของโรค มีผลกระทบทางสาธารณสุขที่สำคัญในกว่า 100 ประเทศในเขตร้อนและกึ่งเขตร้อนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกาตะวันตก อเมริกาใต้ และอเมริกากลาง ผู้คนกว่า 2.5 พันล้านคน ทั่วโลกอาศัยอยู่ภายใต้ภัยคุกคามจากโรคไข้เลือดออก เมื่อโรคแพร่กระจายไปยังพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ใหม่ ความถี่ของการระบาดก็เพิ่มขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางระบาดวิทยาของโรค คาดว่าโรคไข้เลือดออกมีผู้ป่วยเกิดขึ้นทั่วโลก 50 ล้านรายต่อปี และผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกกว่าครึ่งล้านต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในแต่ละปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ประมาณ ร้อยละ 2.5 ของผู้ได้รับผลกระทบจากโรคไข้เลือดออก และเสียชีวิตจากโรค⁽¹⁾ สำหรับประเทศไทย โรคไข้เลือดออกถือเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศมาช้านาน เป็นโรคที่ต้องอาศัยการควบคุมป้องกันอย่างต่อเนื่อง โดยโรคไข้เลือดออกพบการระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 และมีการระบาดมาอย่างต่อเนื่อง พบการเกิดโรคไข้เลือดออกที่ ร้อยละ 14 ในระยะ 5 ปี ต่อจากนั้นมากก็มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกทุกปี การระบาดเป็นแบบปีหนึ่งสูงและปีต่อมาลดต่ำลงแพร่กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะที่เป็นหัวเมืองใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น และการคมนาคมสะดวก โรคไข้เลือดออกแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจนในที่สุดก็พบว่ามียารายงานผู้ป่วยด้วยโรคนี้นี้จากทุกจังหวัดของประเทศ และรูปแบบการระบาดของโรคไข้เลือดออก ก็ได้เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมที่เป็นแบบปีเว้นปีมาเป็นแบบสูง 2 ปี แล้วลดต่ำลงหรือลดต่ำลง 2 ปี แล้วเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งประเทศไทยจัดเป็นประเทศในกลุ่มที่มีการระบาดโรคสูงเป็นอันดับ 6 ใน 30 ประเทศ⁽²⁾ สถานการณ์โรค

ไข้เลือดออกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม จากระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 ของกองระบาดวิทยา พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสะสม 7,720 ราย อัตราป่วย 11.61 ต่อประชากรแสนคน จำนวนผู้ป่วยสะสมน้อยกว่าปีที่ผ่านมาและน้อยกว่าค่ามัธยฐานย้อนหลัง 5 ปี ในเวลาเดียวกันถึงร้อยละ 88 ซึ่งถือว่าลดลงจากระดับของปีที่ผ่านมา มีอุบัติการณ์ต่ำจริงแต่โดยธรรมชาติของโรคไข้เลือดออกมีลักษณะของการดำเนินโรคที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักโดยจะระบาดในลักษณะ 1 ปีเว้นปี หรือเว้น 2 ปี ทำให้คาดว่าในปี พ.ศ. 2565 จะมีการระบาดหนักของโรคไข้เลือดออก ดังนั้นโรคไข้เลือดออกจึงยังต้องเฝ้าระวังเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาสาธารณสุขต่อไป⁽³⁾

ปัจจัยทางการบริหารถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เนื่องจากปัจจัยทางการบริหารถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารที่มีความสำคัญ เพราะว่าการบริหารการปฏิบัติงานทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งปัจจัยทางการบริหารประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) 5) ด้านเวลา (Time) และ 6) ด้านเทคโนโลยี (Technology)⁽⁹⁾ ปัจจัยทางการบริหารได้มีผู้ทำวิจัยไว้แล้ว พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการป้องกันควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลเขวา อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม $r = 0.829$ ($p\text{-value} < 0.001$)⁽⁴⁾ และภาพรวมของปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการ

ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น $r = 0.609$ ($p\text{-value} < 0.001$)⁽⁵⁾

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ได้มีการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีเขตรับผิดชอบจำนวน 13 หมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 165 คน นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 - 1 มกราคม 2566 ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวนทั้งสิ้น 36 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 12.38 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิตเมื่อพิจารณาการระบาด โดยเทียบกับค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลัง (2561 - 2565) พบว่า จังหวัดมหาสารคาม อัตราป่วยเท่ากับ 14.10 และ 9.71 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ⁽⁶⁾ จังหวัดมหาสารคาม ถือเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโรคไข้เลือดออก มีสถิติการป่วยที่สูงมากจังหวัดหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2564 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 8 คน คิดเป็นอัตราป่วย 89.69 ต่อแสนประชากร พ.ศ. 2565 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 1 คน คิดเป็นอัตราป่วย 11.12 ต่อแสนประชากร พ.ศ. 2566 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวน 9 คน คิดเป็นอัตราป่วย 98.99 ต่อแสนประชากร⁽⁷⁾ ถึงแม้ในปี พ.ศ. 2566 อัตราป่วยมีแนวโน้มต่ำกว่าค่ามัธยฐาน แต่ก็ยังมีอัตราป่วยสูงสุดในเขตสุขภาพที่ 7 จากการสรุปรายงานคาดการณ์ว่าจะมีการระบาดหนักของโรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2566 จากสรุปรายงานพบว่าปัญหาส่วนใหญ่จากการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม บางหมู่บ้านยังขาดความตระหนักและขาดการให้ความสำคัญ ในการ

เฝ้าระวังประเมินความเสี่ยงในการเกิดโรค การป้องกันควบคุมโรคที่ไม่เพียงพอ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบถึงความรุนแรงของปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในด้านการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรค และการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่ ซึ่งต้องมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นแกนนำ ในการดำเนินงาน มีความรู้ ความตระหนัก และให้ความสำคัญกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างจริงจัง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อใช้ในการวางแผนบริหารจัดการ พัฒนาให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้เกิดความตระหนักในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อศึกษา

1. ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่
ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ
ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่
ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัย
ทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกัน
และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลท่าสองคอน
จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการศึกษาระหว่าง
เดือน มกราคม – มีนาคม 2567

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง
พรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional
Descriptive Research) โดยมีการเก็บข้อมูลเชิง
ปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการ
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Guidelines)
เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์
กับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่
ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่
ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ทั้งหมด จำนวน 165 คน

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการคำนวณขนาดตัวอย่าง
ในการทดสอบสหสัมพันธ์ (Pearson correlation)
สูตรที่ใช้ในการคำนวณ ได้แก่

$$n = \frac{(Z\alpha/2 + Z\beta)^2 \cdot (1+r)}{(1-r)^2}$$

โดยที่ n คือขนาดตัวอย่างที่ต้องการ

$Z\alpha/2$ คือ ค่า Z-score ที่สอดคล้อง
กับระดับนัยสำคัญ $Z\alpha/2$ (2-tailed) เท่ากับ
1.96

$Z\beta$ คือ ค่า Z-score ที่สอดคล้อง
กับความไวของการทดสอบ (power)

R คือ ค่าสหสัมพันธ์ที่คุณต้องการ
ทดสอบ

ดังนั้น การคำนวณขนาดตัวอย่าง
ที่ได้ คือ

$$n = \frac{(1.96 + 0.84)^2 \cdot (1 + 0.3)}{(1 - 0.3)^2}$$

$$n = \frac{(2.8)^2 \cdot 1.3}{(0.7)^2}$$

$$n = \frac{7.84 \cdot 1.3}{0.49}$$

$$n = \frac{10.192}{0.49}$$

$$n = 108$$

ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 108
คน เนื่องจากผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล
จากประชากรที่ศึกษาได้ทั้งหมด การวิจัยในครั้งนี้
ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน ทั้งหมด 165 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลเชิงปริมาณ
ใช้แบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้
แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสนับสนุน
การอธิบายข้อมูล เชิงปริมาณ ให้มีความสอดคล้อง
กับตัวแปรแต่ละตัวในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการ
วิจัยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีทั้งหมด 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้ต่อเดือน 7) ระยะเวลาการเป็น อสม. และ 8) การได้รับการอบรมเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) 5) ด้านเวลา (Time) และ 6) ด้านเทคโนโลยี (Technology) โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ (3, 2, 1)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 1) การเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยง 2) การป้องกันโรค 3) การควบคุมโรค 4) การสื่อสารความเสี่ยง และ 5) มาตรการทางสังคม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับ (3, 2, 1)

ส่วนที่ 4 เป็นข้อความคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการป้องกันและควบคุมโรค

ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview Guidelines) ใช้แนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านการบริหารจัดการ (Management) 5) ด้านเวลา (Time) และ 6) ด้านเทคโนโลยี (Technology)

ส่วนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) การเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยง 2) การป้องกันโรค 3) การควบคุมโรค 4) การสื่อสารความเสี่ยง และ 5) มาตรการทางสังคม

ส่วนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุง ปรีกษาผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกันและมีพื้นที่ใกล้เคียงกันในการทำวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์รายข้อ (Item Total Correlation) ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.2 - 0.8 หากข้อใดมีค่า

น้อยกว่า 0.2 ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของชุดสอบถามตามลักษณะข้อกำหนดโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้⁽⁸⁾ และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ 0.97 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านปัจจัยทางการบริหาร เท่ากับ 0.95 และด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เท่ากับ 0.93

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. สถิติเชิงพรรณนา

1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดมหาสารคาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

กรณีตัวแปรที่มีลักษณะเป็นตัวแปรกลุ่มหรือตัวแปรแจกแจง ซึ่งมีมาตรวัดแบบ Nominal Scale และ Ordinal Scal ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา และการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (เคย/ไม่เคย) ใช้สถิติในการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

กรณีตัวแปรที่มีลักษณะเป็นตัวแปรต่อเนื่อง ซึ่งมีมาตรวัดแบบ Ratio Scale ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

และการได้รับฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (จำนวนครั้ง) ใช้สถิติในการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

2) ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้สถิติในการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการบรรยายเชิงพรรณนา

2. สถิติเชิงอนุมาน

1) ใช้สถิติ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามทีละคู่ (Bivariate Analysis) ซึ่งตัวแปรทั้งสองตัวนั้นจะต้องมีมาตรวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) หรืออัตราส่วนสเกล (Ratio Scale)

ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระทุกตัวที่ต้องการวิเคราะห์จับคู่กับตัวแปรตามทีละตัว ได้แก่ การหาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันและควบคุมโรค

ใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยการทดสอบนัยสำคัญแบบสองหาง (Two-tailed) ถ้าค่า P-value น้อยกว่า 0.05 แสดงว่าค่าประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่ นั้น มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ใช้เกณฑ์ของ Elifson, Runyon, & Haber (1990) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง + 1 แบ่งระดับดังนี้

มีความสัมพันธ์โดย	มีความสัมพันธ์โดย
สัมบูรณ์ หมายถึง $r = \pm 1$	มีความสัมพันธ์สูง
หมายถึง $r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
หมายถึง $r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70	มีความสัมพันธ์ต่ำ
หมายถึง $r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30	ไม่มีความสัมพันธ์
หมายถึง $r = 0$	

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ปัจจัยทางการบริการ การป้องกันและควบคุมโรค ใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค โดยทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปแล้วแยกเป็นหมวดหมู่เพื่อสรุปประเด็นเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเหตุผลในประเด็นที่ศึกษา และนำมาสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

ผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมป้องกันโรค ใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้ถือเป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 165 คน ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 74.5 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 โดยเฉลี่ย อายุ 48.62 ปี (S.D. = 9.59 ปี) อายุต่ำสุด 26 ปี อายุสูงสุด 72 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 80.9 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 การประกอบส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 58.6 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 8,705.91 บาท โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 7,950 บาท รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 45,000 บาท ประสบการณ์ในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่เกิน 11 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 9 ปี ประสบการณ์เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน ต่ำสุด 1 ปี การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สูงสุด 37 ปี และได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 85.4 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 1 ครั้ง การได้รับการ

ฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต่ำสุด 1 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสูงสุด 6 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด คุณลักษณะส่วนบุคคล ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต้ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (N = 165)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	123	74.5
ชาย	42	25.5
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 40 ปี	32	19.5
41 – 50 ปี	68	41.4
51 – 60 ปี	44	26.4
61 – 70 ปี	18	10.9
มากกว่า 70 ปี	3	1.8
Mean = 48.62 ปี, S.D. = 9.59 ปี, Median = 49 ปี, Minimum = 26 ปี, Maximum = 72 ปี		
สถานภาพสมรม		
โสด	17	10.5
คู่	133	80.9
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	14	8.6
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	60	36.4
มัธยมศึกษา	83	50.0
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	8	5.0
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	9	3.2
ปริญญาตรีและสูงกว่า	9	5.5
อาชีพ		
เกษตรกร	97	58.6
ค้าขาย	29	17.7

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด คุณลักษณะส่วนบุคคล ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (N = 165)	ร้อยละ
Mean = 8,705.91 บาท, S.D. = 6,692.50 บาท, Median = 7,950.00 บาท Minimum = 1,000 บาท, Maximum = 45,000 บาท		
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ปี)		
น้อยกว่า 11 ปี	103	62.3
11 – 20 ปี	54	32.7
21 – 30 ปี	7	4.1
มากกว่า 30 ปี	1	0.9
Mean = 9.79 ปี, S.D. = 7.06 ปี, Median = 9 ปี, Minimum = 1 ปี, Maximum = 37 ปี		
ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก		
1 – 5 ครั้ง	164	99.5
6 – 10 ครั้ง	1	0.5
Mean = 1.53 ครั้ง, S.D. = 0.73 ครั้ง, Median = 1 ครั้ง, Minimum = 1 ครั้ง, Maximum = 6 ครั้ง		

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D. = 0.28) ซึ่งเมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.60 (S.D. = 0.35) รองลงมา คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.64 (S.D. = 0.36) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.56 (S.D. = 0.38) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลปัจจัยทางการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ปัจจัยทางการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	ระดับปัจจัยทางการบริหาร (N = 165)		แปลผล
	Mean	S.D.	
1. ด้านบุคลากร	2.64	0.36	มาก
2. ด้านงบประมาณ	2.63	0.37	มาก
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	2.59	0.36	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	2.69	0.35	มาก
5. ด้านเวลา	2.61	0.40	มาก
6. ด้านเทคโนโลยี	2.56	0.38	มาก
ภาพรวม	2.62	0.28	มาก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเพิ่มเติม คือ ปัจจัยทางการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ มีการชำรุดบ่อย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการจัดการคุณภาพเกี่ยวกับงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานมากขึ้น ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาจมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

เมื่อพิจารณาระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D. = 0.28) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการป้องกันโรค มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ที่ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.73 (S.D. = 0.30) รองลงมา คือ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยง อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.72 (S.D. = 0.34) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านมาตรการทางสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.58 (S.D.=0.37) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปรผลการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	ระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (N = 165)		แปลผล
	Mean	S.D.	
1. ด้านการเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยง	2.72	0.34	มาก
2. ด้านการป้องกันโรค	2.73	0.30	มาก
3. ด้านการควบคุมโรค	2.69	0.34	มาก
4. ด้านการสื่อสารความเสี่ยง	2.63	0.40	มาก
5. ด้านมาตรการทางสังคม	2.58	0.37	มาก
ภาพรวม	2.67	0.28	มาก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเพิ่มเติม คือ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ในแต่ละพื้นที่มีการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ทำให้ความสำเร็จในการดำเนินงานแตกต่างกันไปด้วย หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีการกำหนดมาตรการดำเนินงานเป็นแนวทางเดียวกัน ทั้งจังหวัด อาจทำให้เกิดการกระตุ้นให้แต่ละพื้นที่ดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรายละเอียดของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะได้รวบรวมจากแบบสอบถามปลายเปิด จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งภาพรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดจากแบบสอบถามทั้งหมด 220 ฉบับ สามารถสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญได้ดังนี้

พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะทั้งหมด 61 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 27.7 โดยปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 73.7 รองลงมา คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ร้อยละ 54.1

ส่วนปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด คือ การป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านมาตรการทางสังคม ร้อยละ 11.4 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (n = 61)

รายการ	ปัญหา อุปสรรค		ข้อเสนอแนะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยทางการบริหาร				
1. ด้านวัสดุอุปกรณ์	45	73.7	24	39.3
2. ด้านงบประมาณ	33	54.1	26	42.6
3. ด้านบุคลากร	18	29.5	10	16.3
การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน				
1. ด้านการสื่อสารความเสี่ยง	19	31.1	10	16.3
2. ด้านการป้องกันโรค	16	26.2	0	0.0
3. ด้านการควบคุมโรค	12	19.6	0	0.0
4. ด้านการเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยง	10	16.3	2	3.2
5. ด้านมาตรการทางสังคม	7	11.4	0	0.0

การอภิปราย

จากผลการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับปัจจัยทางการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับปัจจัยทางการบริหารอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.62 (S.D. = 0.28) ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหารทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกระบวนการบริหาร ด้านเวลา และด้านเทคโนโลยี⁽⁹⁾ เพื่อให้การดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารในการดำเนินงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก^(4-5, 10-12) ในการ

ดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีปัจจัยทางการบริหารไม่เพียงพอ อาจส่งผลต่อการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากปัจจัยทางการบริหารมีบทบาทที่ส่งเสริมต่อการดำเนินงาน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง⁽¹³⁻¹⁴⁾

2. ระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D. = 0.28) การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนมีอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก⁽¹⁵⁻¹⁶⁾ และผลการศึกษาในครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ระดับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง⁽¹⁷⁾

3. ปัจจัยทางการบริหาร ที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหาร มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนแต่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.792$, $p\text{-value} < 0.001$) เนื่องจากปัจจัยทางการบริหารถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหารในการสนับสนุนในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้⁽⁹⁾ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้อง กับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ($r = 0.829$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.855$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.744$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.714$, $p\text{-value} < 0.001$, $r = 0.846$, $p\text{-value} < 0.001$)^(4,11,13,18) เนื่องจากปัจจัยทางการบริหารมีความสำคัญในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งการสนับสนุนด้านความรู้บุคลากร การพัฒนาทักษะ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ รวมไปถึงการบริหารจัดการการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพดังผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ พบว่า สอดคล้องใน

ระดับที่แตกต่างกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ พบว่า ปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ($r = 0.609$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.453$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.448$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.643$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.692$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.650$, $p\text{-value} < 0.001$; $r = 0.565$, $p\text{-value} < 0.001$)^(10,12,14,19)

วิจารณ์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ควรมีการจัดการอบรมความรู้ด้านสุขภาพในการจัดการตนเอง เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้และเข้าใจ และสามารถรับมือกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ควรส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมวางแผนในการใช้ทรัพยากรในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนการประสานงานมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ควรมีการจัดอบรมทักษะการสื่อสารในการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ใน

ด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน

4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ควรส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการกำหนดตารางการปฏิบัติงานในชุมชน เพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และบริบทของชุมชนแต่ละแห่งให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาอย่างยิ่งจากบุคคลหลายๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา และคำแนะนำ ช่วยชี้แนะ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบแนวทางแก้ไข ปรับปรุงงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง จนงานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ให้ความกรุณาในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ที่สำคัญ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่เป็นกำลังใจ คอยให้การสนับสนุน

ในทุกๆ ด้าน แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบพระคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้กล่าวนามที่มีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือในการทำงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- World Health Organization. Comprehensive Guidelines for Prevention and Control of Dengue and Dengue Haemorrhagic Fever. Geneva: WHO; 2018.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือวิชาการโรคติดเชื้อเด็งกี่และโรคไข้เลือดออกเด็งกี่ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข; 2558.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. การคาดการณ์สถานการณ์โรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข; 2564.
- ลักษณะ ชื่นบาล, ประจักษ์ บัวผัน และ สุรัชย์ พิมหา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 22(2).
- เฉลิมพล หนุยยอด, มกราพันธุ์ จุฑะรสก และประจักษ์ บัวผัน. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 2565; 29(2).
- สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น. สถานการณ์โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยาใน พื้นที่เขตสุขภาพที่ 7 ประจำปี สัปดาห์ที่ 52 (26 ธันวาคม 2564 – 1 มกราคม 2565). ขอนแก่น: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น; 2566.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดมหาสารคาม ปี พ.ศ. 2564. มหาสารคาม: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม; 2564.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรุตติ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางการสาธารณสุข กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์; 2560.
- ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2558.
- ภคมน สมศรี, มกราพันธุ์ จุฑะรสก และประจักษ์ บัวผัน. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลปอภาร อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21(3): 200-210.
- มนฤดี อุดมตัน, ประจักษ์ บัวผัน และ มกราพันธุ์ จุฑะรสก. การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัย มข. 2562; 19(1): 161-171.

12. ไอลดา ภารประดิษฐ์ และประจักษ์ บัวผัน. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัด สกลนคร. วารสารวิจัย และพัฒนาระบบสุขภาพ 2562; 12(3): 623-631.
13. พัทธ์ชนก พุทธรนต์สิงห์, ประจักษ์ บัวผัน และชญญา อภิบาลกุล. ปัจจัยแห่งความสำเร็จและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดตาม ตามการรับรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัย มข. 2562; 19(3): 120-130.
14. สุภาพร เจือมา และชนะพล ศรีฤๅชา. แรงจูงใจและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิจัย มข. 2561; 11(3): 54-60.
15. ชวัลลักษณ์ คลังกลาง และประจักษ์ บัวผัน. การปฏิบัติงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัย มข. 2560; 11(2): 533-539.
16. ศิริโชติ พจนสุนทร และชนะพล ศรีฤๅชา. การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2561; 11(2): 295-302.
17. สุทธิ พลรักษา. การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลวังม่วง อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น. วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน 2564; 3(1): 101-112.
18. ภคอร โจทย์กิ่ง และประจักษ์ บัวผัน. การมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุมชนสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2560; 24(2): 29-36.
19. สลิตย์ กลมวงศ์, ประจักษ์ บัวผัน และนครินทร์ ประสิทธิ์. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของอาสาสมัครเทศบาลท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2565; 23(1).